

PRIMER OBRAVNAVE PAVČKOVE PESMI *PESEM* ZA UČENCE TUJCE

Ob poučevanju tujejezičnih učencev se učitelju nenehno odpirajo vprašanja, kako učenca s konkretnimi primeri, metodami dela in predvsem njemu prilagojenim gradivom usmeriti na pot, po kateri naj stopa, da se bo uspešno vključeval v šolo in dosegal predpisane standarde znanja, kar je zapisano v Smernicah za vključevanje otrok priseljencev v vrtec in šole iz leta 2012. Načelo aktivnega učenja in zagotavljanja možnosti komunikacije in drugih načinov izražanja – učenje jezika, me kot učiteljico še posebej vznemirja, saj so tujejezični učenci velikokrat premalo aktivno vključeni v proces poučevanja največkrat ravno zaradi pomanjkljivega znanja slovenskega jezika in majhnega števila ur, ki jih ministrstvo namenja učenju le-tega.

2. Tone Pavček: Pesem in tujejezični učenec

Predstavljam primer gradiva, ki sem ga pripravila za obravnavo pesmi *Pesem* Toneta Pavčka, ki je po učnem načrtu za slovenščino iz leta 2011 v

sedmem razredu obvezno književno besedilo. Književnika Toneta Pavčka pa morajo učenci pregledno poznati.

Gradivo, primerno za pouk, vajo, spoznavanje konteksta in jezika, je zelo pogosto treba posebej pripravljati. Sama sem se za to odločila ob sklopu Toneta Pavčka in obravnavi njegove poezije, kar je še posebno zahtevno, če se učenec vpiše v šolo, ne da bi se prej na katerikoli ravni srečal s slovenščino.

Gradivo, ki sem ga pripravila, je namenjeno tujejezičnim učencem, ki so začetniki v znanju slovenščine, in učiteljem v upanju, da ne bi bilo treba vsakemu izmed nas posebej oblikovati vsega gradiva, pač pa bi lahko prišlo do izmenjav primerov iz prakse.

3. Usvajanje besedišča, naloge za preverjanje in njegovo utrjevanje

Učenka je albansko govoreča in se je v razred vključila tri mesece po začetku šolskega leta.

Gradivo sva začeli obravnavati pri uri, namenjeni učenju slovenščine za tujce (to ni bila individualna ura, ampak je bilo v po znanju slovenščine heterogeni skupini poleg te učenke še pet učencev od 5. do 8. razreda); nekaj nalog pa je reševala pri rednem pouku slovenščine. S tem sem želela doseči, da bi bila čim bolj vključena v proces pouka. Seveda gre pri učencu najprej za proces osvajanja na ravni razumevanja, sledi prepoznavanje pomenskih povezav, šele po daljšem času lahko od učenca pričakujemo, da bo osvojeno aktivno uporabljal.

Preden sva se lotili obravnave besedišča, ključnega za razumevanje pesmi, je učenka usvojila (vsaj na ravni razumevanja) osnovne glagole, s katerimi opisujemo vsakodnevne aktivnosti, in sicer v 1. osebi ednine, kot so npr.: *jem zajtrk, kosilo in večerjo, vstanem, se umijem, grem v šolo, gledam televizijo, vozim se s kolesom, grem spat* ... Učenka je delala po gradivu Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik Ekspres slovenščina 1, ko je kasneje izšlo, pa še po gradivu Čas za slovenščino 1.

I. DEL

Priloga o T. Pavčku.

V 1. nalogi učenec sam ali z učiteljevo pomočjo prebere povedi pod slikami. Izbrala sem besedišče, ki se mi zdi najpomembnejše za razumevanje pesmi. Hkrati pa so to besede, ki jih uporabljamo tudi v vsakdanji komunikaciji. Besede sem postavila v povedi, ker »je pri aktivnosti, kot je učenje besedišča, zelo pomembno, da so besede postavljene v kontekst.« (Upale, str. 128, v: Branje združuje.)

Predstavljena so tudi poimenovanja za dele dneva in iz njih izhajajoči prislovi (jutro – zjutraj). Ob tem navajam tudi vprašalnico kdaj, s katero se sprašujemo po časovnih prislovih.

2. in 3. naloga preverjata razumevanje in rabo prislovov ter opozarjata na sopomenskost posameznih načinov izražanja (ko je jutro – zjutraj).

4. naloga zahteva postavitev glagolov v ednini v ustrezno obliko. Izpostavila sem nepravilne glagole in uporabo metajezika, s čimer se bo učenka srečala pri urah jezika. Glagol dišati sem uporabila, ker smo v tem sklopu obravnavali tudi pesem Saše Vegri *Kaj vse diši?*. Tudi obravnavo te pesmi sem pripravila na podoben način in sem želela, da bi učenka tako gradila svoje besedišče s pomenskim poljem besed.

5. in 6. naloga preverjata besedišče in vzorce iz 1. naloge, v prvi gre za povezovanje besed v povedi, v drugi pa mora učenec sam dopolniti in zapisati besede.

V 7. nalogi se pojavljajo besedne zveze za čustvena stanja, razpoloženja oz. počutja. Učenec spozna tako pridevniške oblike za moški in ženski spol kot tudi samostalnike, izpeljane iz njih. Tako širi besedišče s pomenskim poljem besed, kar sem že omenila. 8. naloga zahteva dopolnjevanje z novo usvojenimi samostalniki.

II. DEL

4. Obravnava prirejene pesmi

V 9. nalogi preidem na konkretno obravnavo pesmi, ko je usvojeno osnovno besedišče, ki ga najdemo v pesmi. Pavčkovo pesem *Pesem* sem po kiticah poenostavila, da bi jo bilo lahko čim lažje razumeti. Besede, za katere pa se je izkazalo, da jih je učenka težje razumela kljub razlagi, sem s pomočjo slovarja in učenca, čigar materni jezik je albanščina, a je v Sloveniji že več let, prevedla in zapisala v okvirček ob pesmi.

V 10. nalogi sem vsebino pesmi poenostavila in zapisala sporočilo. Ob tem sem dodala še povedi, s katerimi bi učenka spoznala pesnika in to znala povedati.

Z 11., 12. in 13. nalogo preverjam, ali je učenka usvojila cilje, ki sem ji jih zastavila. Izpostavljam tudi vprašalnice, ki so nepogrešljive, če se želimo kakorkoli sporazumevati.

S 14. in 15. nalogo želim učenko seznaniti z osnovnimi podatki o pesniku Tonetu Pavčku, toda ne pričakujem, da bi o tem tvorila samostojno besedilo, saj besedilo vsebuje tudi preteklik, ki ga učenka še ne zna. Če bi bila slovansko govoreča, ji preteklik ne bi povzročal težav, razumela bi ga. Osnovne vprašalnice kdo, kaj, kje, kakšen, ali pa so cilj, ki naj bi ga usvojila, vendar predvsem v kontekstu, ko govori o sebi in življenju, ki jo obdaja. To preverja 16. naloga.

5. Sklep

Na takšen način lahko učenec usvoji osnovne podatke o pesmi, njeno vsebino in sporočilnost ter spozna pesnika, kar predpisuje učni načrt za pouk slovenščine v osnovni šoli. Hkrati pa močno obogati svoje znanje slovenskega jezika, ki ga lahko uporablja in dokazuje v praksi. Tako ne gre za nikakršno učenje na pamet, da bi zadostili le kriterijem ocenjevanja.

POVZETEK

V prispevku predstavljam učno gradivo za obravnavo Pavčkovih pesmi *Pesem*, ki je obvezno besedilo v 7. razredu OŠ. Namenjeno je neslovansko govorečim učencem začetnikom. Pripravila sem ga za albansko govorečo učenko, ki se slovenščino šele uči. V gradivu je poudarek na besedišču in strukturah (predstavljenih s slikovnim gradivom), ki so del vsakdanje komunikacije, hkrati pa so bistveni za razumevanje same pesmi. Učenec se tako aktivno vključi v sprejemanje obravnavne snovi – spozna književno delo, ob tem pa se nauči besedišča in komunikacijskih vzorcev, ki mu omogočajo osnovno sporazumevanje v slovenskem jeziku.

Ključne besede: književni pouk tujejezičnega učenca, Tone Pavček, pesem *Pesem*, 7. razred

Literatura

- Arnež, Tina et al., 2015: *Branje združuje: z BDS že 20 let: zbornik Bralnega društva Slovenije ob 11. strokovnem posvetu*.
- Jelen Marduša, Mojca et al., 2015: *Priročnik za izvajanje programa Uspešno vključevanje otrok priseljencev (UVOP)*. Ljubljana: ISA institut.
- Jerman, Tanja et al., 2015: *Ekspres slovenščina 1: učbenik za začetnike na tečajih slovenščine kot drugega in tujega jezika*. Ljubljana, Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- *Jeziki nas povezujejo: zbornik povzetkov* / 2. Nacionalna konferenca Jeziki v izobraževanju, 15. april 2016, Ljubljana. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2016.
- Knez, Mihaela et al., 2015: *Čas za slovenščino 1. Učbenik za začetno učenje slovenščine kot drugega in tujega jezika*. Ljubljana, Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- *Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole. Smernice za celostno vključevanje priseljencev (otrok, učencev in dijakov) iz drugih jezikovnih in kulturnih okolij v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem*, 2012. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2014/programi/media/pdf/smernice/cistopis_Smernice_vkljucevanje_otrok_priseljencev.pdf (12. 6. 2016).

Priloga: Tone Pavček - PESEM

1. Preberi.

Deklica piše.
Piše na list.

Deklica bere.
Bere knjigo.

To je mama.
Ima otroka.

To je rana na prstu.
Rana boli *(au)*.
V rani je kri.
Kri je rdeča.

To je roža.
Roža diši.

To je srce.
Srce je rdeče.

To je jutro.

To je dan.

To je večer.

To je noč.

KDAJ?

ZJUTRAJ

PODNEVI
=
ČEZ DAN

ZVEČER

PONOČI

2. Obkroži.

Kdaj ješ zajtrk?	Zjutraj.	Podnevi.	Zvečer.	Ponoči.
Kdaj greš v šolo?	Zjutraj.	Podnevi.	Zvečer.	Ponoči.
Kdaj ješ kosilo?	Zjutraj.	Podnevi.	Zvečer.	Ponoči.
Kdaj greš iz šole domov?	Zjutraj.	Podnevi.	Zvečer.	Ponoči.
Kdaj ješ večerjo?	Zjutraj.	Podnevi.	Zvečer.	Ponoči.
Kdaj greš spat?	Zjutraj.	Podnevi.	Zvečer.	Ponoči.
Kdaj si umiješ zobe?	Zjutraj.	Podnevi.	Zvečer.	Ponoči.
Kdaj se učiš slovenščino?	Zjutraj.	Podnevi.	Zvečer.	Ponoči.

3. Dopolni.

Ko je jutro, vstanem.	_____ vstanem.
Ko je dan, se učim.	_____ se učim.
Ko je noč, spim.	_____ spim.
Ko je večer, gledam televizijo.	_____ gledam televizijo.
Ko je jutro, si umijem zobe in obraz.	_____ si umijem zobe in obraz.
Ko je dan, se vozim s kolesom.	_____ se vozim s kolesom.
Ko je dan, pišem domačo nalogo.	_____ pišem domačo nalogo.
Ko je večer, grem spat.	_____ grem spat.

4. Dopolni.

GLAGOL BRATI

1. oseba ednine	jaz	berem
2. oseba ednine	ti	_____
3. oseba ednine	on/ona	_____

GLAGOL IMETI

1. oseba ednine	jaz	imam
2. oseba ednine	ti	_____
3. oseba ednine	on/ona	_____

GLAGOL PISATI

1. oseba ednine	jaz	pišem
2. oseba ednine	ti	_____
3. oseba ednine	on/ona	_____

GLAGOL DIŠATI

1. oseba ednine	jaz	dišim
2. oseba ednine	ti	_____
3. oseba ednine	on/ona	_____

5. Poveži.

- A ____ Učenec piše
B ____ Učenka bere
C ____ Mama ima
Č ____ Učenec piše v
D ____ Rana
E ____ V rani je
F ____ Kri je
G ____ Srce je
H ____ Roža je
I ____ Roža

- 1 otroka.
2 domačo nalogo.
3 diši.
4 knjigo.
5 zvezek.
6 boli.
7 rdeče.
8 kri.
9 vijolična in zelena.
10 rdeča.

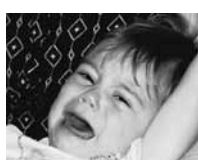
6. Dopolni.

- a) Jaz piš__ pesem.
c) Zj_____ jem zajtrk.
d) Zv_____ berem knjigo.
f) Zvečer j__ večerjo.
h) N__ je črna.
j) Kri in srce sta r____a.

- b) Ves ___ sem, ker se učim slovenščino.
č) Vsako j_____ vstanem ob 7.00 (ob sedmih).
e) Pon _____ spim.
g) Roža di___.
i) Ra__ boli.
k) P_____ se učim slovenščino.

7. Preberi.

KAKO SE POČUTIŠ DANES? = KAKO SI DANES?

Dobre volje sem.

Slabe volje sem.

♂ Vesel sem.

♂ Žalosten sem.

♂ Srečen sem.

Boli me glava.

♀ Vesela sem.

♀ Žalostna sem.

♀ Srečna sem.

To je veselje.

To je žalost.

To je sreča.

To je bolečina.

KAKO SE POČUTIŠ DANES? = KAKO SI DANES?

– Danes sem vesel/vesela, žalosten/žalostna ...

ALI SI DOBRE VOLJE?

– Dobre volje sem.

ALI SI SLABE VOLJE?

– Slabe volje sem.

8. Dopolni.

Primer: Kadar imam na prstu rano in me boli, čutim bolečino.

- a) Kadar sem vesel/vesela, čutim _____.
- b) Kadar me boli glava, čutim _____.
- c) Kadar sem dobre volje, čutim _____.
- č) Kadar sem slabe volje, čutim _____.
- d) Kadar sem srečen/srečna, čutim _____.
- e) Kadar sem žalosten/žalostna, čutim _____.

9. Preberi pesem.

Tone Pavček: PESEM	Tone Pavček: PESEM (Prirejeno.)	slovar
Prava pesem se piše sama, prava pesem se bere sama, prava pesem je kakor mama, od življenja samega dana, z rano in rožo zaznamovana in ena sama.	Dobra pesem se piše sama, dobra pesem se bere sama, dobra pesem je kakor mama. V pesmi sta rana in roža. = V pesmi sta žalost in veselje, bolečina in sreča.	dober – mirë sam – i vetëm kakor – si
Prava pesem se piše zjutraj, prava pesem se piše čez dan in se piše, kadar se piše seveda, na večer in se piše ponoči, prava pesem se piše noč in dan, prava pesem se piše, kadar ni mōči srcu biti nič drugega kakor beseda in vsebeseda.	Dobra pesem se piše zjutraj, dobra pesem se piše podnevi, zvečer in ponoči, dobra pesem se piše vedno, dobra pesem se piše, kadar je srce beseda.	vedno – gjithmonë kadar, ko – kur
Šele potem, če ti sreča v besedo kane, še le potem, če beseda beseda ostane, še le potem, če ti je kdo ne ukrade in če med ničbesedami ne propade, pesem (mogoče prava) nastane zate in zame.	Če imaš srečo, nastane pesem za tebe in za mene.	nastane – ndodh za tebe = zate – për ty za mene = zame – për mua

10. Preberi.

Pesem govori, kako nastane pesem.

Pesem je kakor mama. V pesmi sta rana in roža – v pesmi sta žalost in veselje. Pesem je žalostna ali vesela.

Pesem nastane zjutraj, podnevi, zvečer in ponoči. Pesem nastane vedno.

Pesem nastane, če je srce beseda. Če imaš srečo, nastane pesem.

Pesem je za dva človeka. Pesem imava jaz in ti.

Pesem piše pesnik. Pesem bere bralec. Če je pesem dobra, jo bralec rad bere.

Avtor pesmi Pesem je Tone Pavček. On je pesnik.

11. Obkroži.

1. O čem govori pesem?
 A Pesem govori, kako nastane pesem.
 B Pesem govori o mami.
 C Pesem govori o roži.
 Č Pesem govori o rani.
2. **Kakšna** je lahko pesem?
 A Pesem je vesela in je žalostna.
 B Pesem ni vesela in ni žalostna.
3. **Kaj** je res?
 A Dobra pesem je kakor mama.
 B Dobra pesem je kakor oče.
4. **Ali** je res?

Pesem nastane vedno.	DA	NE
Pesem nastane, če je srce beseda.	DA	NE
Pesem je za enega človeka.	DA	NE
5. **Kdo** piše pesem?
 A Pesnik.
 B Bralec.
6. **Kdo** bere pesem?
 A Pesnik.
 B Bralec.

12. Poveži.

a) Tone Pavček	
b) naslov Pesem	___ ___ ___ pesem
c) moški, ki piše pesmi	
č) je kakor mama	___ ___ ___ pesnik
d) avtor	
e) je vesela ali žalostna	

13. Odgovori.**Kaj** dela pesnik?**Kdo** piše pesmi?**Ali** je Tone Pavček pesnik?**Kakšna** je pesem, če jo bralec rad bere?**Kdaj** nastane pesem?**Kakšna** je lahko pesem?**Kako** je naslov pesmi?

14. Preberi.

↘Slika 1

Tone Pavček
(*1928–†2011)

1928 – tisoč devetsto
osemndvajset
2011 – dva tisoč enajst

Vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Tone_Pav%C4%8Dek#/media/File:Tone_Pav%C4%8Dek.jpg.

Tone Pavček je slovenski pesnik.
Rodil se je leta 1928 (*) in umrl je leta 2011 (†).
Pisal je pesmi za otroke in za odrasle. Prevajal je tudi
pesmi iz drugih jezikov. Iz albanščine je prevajal
v slovenščino.
Napisal je pesniško zbirko Majnice, fulaste pesmi.
Njegova poezija je humorna. V pesmih je veliko
domišljije = fantazije.
Pesnik je bil vedno dobre volje.

↘Slika 2

Vir: Pavček, T. (1996).
Majnice – fulaste pesmi
Ljubljana: Mladika.

15. Odgovori.

Kdaj se je rodil pesnik?

Kdaj je umrl?

Kaj je pisal?

Ali je prevajal?

Kakšne so njegove pesmi?

Kako je naslov pesniški zbirki?

Kakšen je bil pesnik?

16. Odgovori.

Kdaj si se rodil/-a ti?

Ali rad/-a bereš pesmi?

Ali pišeš pesmi?

Imaš rad/-a vesele ali žalostne pesmi?

Kakšne volje si danes?

Kaj delaš, ko si žalosten/žalostna?

Kaj delaš, ko si vesel/vesela?

Kaj delaš, ko si srečen/srečna?
